

Nagy Veronika

A műemlékvédelem egykori székháza a budai Várnegyedben

(Táncsics Mihály utca 1.)

Bardoly István 1975-ben lépte át először az Országos Műemléki Felügyelőség (OMF) székházának küszöbét, azóta részese az intézmény történetének és tanúja többszörös átalakulásának. Emlékszik minden pillanatra, amelyet átélt, és azokra is, amelyekről csupán olvasott, ő a magyar műemlékvédelem emlékezte.

A második világháború után a magyar műemlékvédelem országos intézményének, az Országos Műemléki Felügyelőségnek a központja az 1971-ben frissen újjáépített budai palotában, a Táncsics Mihály utca 1.-ben kapott helyet. A helyreállított barokk épület az akkori műemlékvédelmi elvek jellegzetes képviselőjeként mutatkozott be az 1972-ben Budapesten megrendezett ICOMOS-kongresszuson.¹ Az ICOMOS (Műemlékek és Műemlékhelyszínek Nemzetközi Tanácsa) 3. nemzetközi kongresszusának hazai megszervezését Magyarország kezdeményezte, mert ebben az évben ünnepelték a Magyarországi Műemlékek Ideiglenes Bizottságának, az intézményes magyar műemlékvédelem kialakulásának 100. évfordulóját. A találkozó témája a legnehezebb kérdések egyike volt: „Modern építészet történeti együttesekben és műemlékekben” – régi és új, múlt, jelen és jövő együttélésének lehetősége. Az e témakörbe tartozó kérdések megvitatásához, a megvalósult gyakorlat bemutatásához a környezetet a budai Várnegyed, a műemlékek és a modern építészet együttese jelentette. Vitathatatlan politikai szándékkal: hiszen a háború után az új társadalmi helyzetben működő műemlékvédelem propagandája volt a találkozó.² A kongresszust az MTA Országház utcai, frissen helyre-

állított dísztermében rendezték meg. A reprezentatív eseményekre pedig a Táncsics utcai székházban került sor. A Táncsics utcai épület 1967-től 2012-ig, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal megszűnéséig volt a magyar műemlékvédelem országos intézményének központja. Az épület azóta még a műemlékvédelem utódintézményének használatában van, de székház funkciója már régóta megszűnt.

A második világháborúban súlyosan sérült, majd hosszú időn át használaton kívül álló egykori brit nagykövetségi épületet 1967-ben vásárolta meg a magyar állam.³ Felújítása 1971-ben fejeződött be, teljes belsőépítészeti kialakítása 1978-ra készült el. Az új jogkörökkel felruházott, országos hatáskörű intézmény megnövekedett számú feladatainak ellátására alkalmas helyet kellett találni. Az OMF döntött a műemléki védelemről, feltárásokat végzett, helyreállításokat tervezett és kivitelezett, restaurálási, hatósági feladatokat látott el, gyűjteményeket tartott fenn (Könyvtár, Tervtár, Adattár, Fotótár, Negatívár, Építészeti Múzeum, Fotólabor). A kutatóknak szobák, a tervezőknek műterem kellett, a gyűjteményeknek megfelelő raktározási lehetőség, a kutatószolgálathoz hely, tárgyalóterem, a leletek számára pedig raktár és múzeumi kiállítótér (1. kép).

A később felépülő Hilton Szálló még üres telke mellett, a keskeny utcácska túloldalán látható a frissen felújított székház négyzetes udvart körbefogó, emeletes épülete. Erdei Ferenc és Havassy Pál építészek tervei nyomán az eredmény a 18. századi állapot visszaállítás volt, a barokktól egyértelműen elkülönülő, modern

1 Velence (ICOMOS-megalakítás elhatározása / Velencei Charta elfogadása, 1964), Krakko, Varsó (ICOMOS megalakulása, I. kongresszus, 1965), Oxford (II. kongresszus, 1968) után.

2 ROMÁN András: Az ICOMOS III. közgyűlése és kollokviuma. *Magyar Műemlékvédelem*, 7. 1974. 385.

3 Budapest II., Filler u. 42. szám alatti ingatlan eladása és az I. Táncsics Mihály u. 1. szám alatti ingatlan megvásárlása. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (MNL OL) XIX A 83-3366-3400/19643398/1964.

1. A frissen újjáépült OMF-székház a Duna felől, a Hilton Szálló megépülése előtt
Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ, Fotótár, ltsz. 99673N

kiegészítésekkel.⁴ Ettől a következetesen alkalmazott gondolattól a tervezők a dunai homlokzat esetében eltértek, a 20. századi, neobarokk terasz erősen leegyszerűsített formában való megtartásával. A tetőn nyíló ablakok is az átépítés újdonságai, mert a 20. század eleji átalakításhoz hasonlóan aszimmetrikusan, két szinten beépült a padlástér. A Táncsics utcai főhomlokzat középső részét kőkeretes, szobordíszes kapu és fölötté három díszesebb ablak emeli ki. A homlokzatarchitektúra a barokk elemek megőrzésével, kiegészítésével látható.⁵

Erdei Ferenc műemlékes építész volt, az OMF-nél kezdte pályafutását és haláláig ez volt a munkahelye.⁶ Első, jelentősebb munkája a veszprémi Szent György-kápolna védőépületének tervezése volt. A Táncsics utca 1. felújításának idején már túl volt a váraszói, a felső-örsi templom és prépostsági ház helyreállításán. Részt vett több vár műemlékes tervezésében is (Szerencs, Kiszána, Várgesztes, Szigetvár). Munkáinak jellegzetessége volt, hogy – Itáliában szerzett tapasztalatai

2. A barokk palota udvarának lefedésével kialakított „lebegő födemes” aula Domanovszky Endre műemlékeket felidéző mozaikképével.
Az épület helyreállításának tervezői Erdei Ferenc, Havassy Pál építészek és Lőrinczi Edit belsőépítész, 1969–1971
Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ, Fotótár, ltsz. 99694N

alapján – az 1960–1970-es évekre jellemző konstruktivista felfogásban (a történeti faltól elkülönülő téglakiegészítésekkel) jelezte a hozzáépítéseket. Kiemelkedő munkája, a székesfehérvári Oskola utcai gótikus ház helyreállítása már az OMF-székház tapasztalatai után, 1974–1977 között készült. A jelentős középkori részleteket megőrző, a 18. század második felében átépített lakóház barokk részei vakolt homlokzattal, míg középkori kőfalai vakolat nélkül jelentek meg. A kutatás eredményeit téglakiegészítéssel jelezték. Erdei műemlék-helyreállítási során kiemelt szerep jutott a kutatásnak, az épületkutatásnak. A tervezés szakszerű megalapozása alapvető igényvé vált. Az eredmények bekerültek a helyreállítási tervekbe. Az épületek időbeli változásának bemutatásával többnyire új műalkotás született. Merész műemlékvédelmi megoldás Székesfehérváron az Istenszemes-ház is. Presztízsmunkája az OMF-székház helyreállítása lett. A barokk palotában nem kerültek elő látványos középkori részletek, a belső tereket a 19. századi és leginkább az 1922-es neobarokk átalakítás határozta meg. A korszakra általánosan jellemző módon egyértelműen az „eredeti” barokk állapot bemutatása, rekonstruálása volt a cél. Az új funkció, az akkor országos illetékességű műemlékvédelem székháza, és az ezzel járó intézményi reprezentáció meghatározta

4 HAVASSY PÁL–ERDEI FERENC: *Műleírás Budapest I. Táncsics u. 1. épület helyreállításához*. Budapest, 1968. Budapest Főváros Levéltára (BFL), Országos Műemléki Felügyelőség épületének helyreállítása (1969–71) HU BFL – XV.17.d.329–6540, 1–36.f.

5 DERCSÉNYI BALÁZS: *Barokk palota a várban*. Budapest, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1976.

6 SEDLMAYR JÁNOS: Erdei Ferenc építész munkássága. Kiállítás az OMVH aulájában. *Műemlékvédelmi Szemle*, 3. 1994. 2. sz. 113–126.

3. Az épület az egykori Verbőczy (a mai Táncsics) utca felől a második világháború után Fortepan, no. 105792

az építészeti, belsőépítészeti koncepciót (2. kép). A helyreállításhoz egységes, az új funkcióknak megfelelő belsőépítészeti terv készült.⁷ Lőrinczi Edit belsőépítészt itt megalkotott terei ismerősek lehetnek több, ebben az időben felújított közintézményből (Országos Széchényi Könyvtár [1983], Római Magyar Akadémia [1977], a budapesti Hilton Szálló [1984–2004], az MTA könyvtára [1988], vagy az O. Ecker Judittal közösen tervezett BME Központi Könyvtár [2001] belsőépítésze).⁸

A második világháború idején az angolok átengedték ingatlanjaikat a független Svájc intézményeinek. Ekkor a Táncsics utcai épület Carl Lutz svájci alkonzul rezidenciája lett. Több tízezer zsidó köszönhetette menekülését a diplomata rendkívüli munkájának. Carl Lutz szenvedélyes fotós is volt. Főként Budapesten készített fényképei személyes hangú dokumentumai a korszak történelmének: a sorozat a Szabadság téri Trianon-emlékművel kezdődik és az itt felállított szovjet emlékművel zárul. Számunkra még jelentősebbé váltak ezek a képek, mert az ostrom előtt és után is fényképezte a

Táncsics utcai épületet, így képei az építéstörténet kutatásának is forrásai. Az ostrom alatt a legjelentősebb kár a Táncsics utcai szárnyat érte. Az épület délnyugati fele nagy szakaszon teljesen elpusztult, ugyanakkor egészen szerencsés módon megmenekült a szobordíszes, kőkeretes kapu. A pusztulás mértékéről fénykép és felmérési rajz is tanúskodik (3. kép).⁹

Nagyon jelentős, műemlékileg, történetileg izgalmas helyen áll az épület a Mátyás-templom, a domonkos, majd jezsuita kolostor és a Régi királyi ház tágabb környezetében. A Táncsics utca a Bécsi kaputól a Mátyás-templomig vezet. Ugyanezen a vonalon haladt a középkor óta. Az utca jellegzetes rajzolatát a vár védművei és a belső városfal határozták meg, a telkek ehhez igazodtak. Déli telekszomszédja a középkori eredetű Szent Miklós domonkos kolostor volt, amelynek tornya és a templom északi fala ma is áll. Itt épült fel a terület feltárása után a Hilton Szálló épülete.

1966-ban megkezdődött a romos épület felmérése és régészeti kutatása, amelyet H. Gyürky Katalin

7 LŐRINCZI Edit–TELEKI Katalin: *Budapest I., Táncsics Mihály u. 1. OMF belsőépítészeti utódokumentáció*, I–II. Budapest, 1968. MÉM MDK, Tervtár, ltsz. D 23642; RÉTI Mária: *Budapest I., Táncsics Mihály u. 1. KÖH belsőépítészeti leírás*. Budapest, 2002. MÉM MDK, Tervtár, ltsz. D 38907. Utóbbi az OMF kori beépített bútorok jelölésével.

8 Lőrinczi Edit *belsőépítésze*. Szerk. O. ECKER Judit–OLTVAI Andrea. Budapest, Magyar Építész Kamara, 2015.

9 *Budapest I., Táncsics Mihály u. 1. OMF-székház fotódokumentációja*. Budapest, 1968. MÉM MDK, Tervtár, ltsz. D 16015.

4. A Táncsics Mihály utcai kapu
(Gaylhoffer-Kovács Gábor felvétele, 2019)

vezetett. Az ásatás eredményeként kiderült, hogy a telken több, különböző korú középkori ház is állt.¹⁰ A középkori beépítés a telek hátsó részén, az újkori beépítéssel ellentétes részen volt, a beépítés vonala alapján a telek a Hauÿ-féle helyszínrajzon (1687) azonosítható. Három eltérő korú ház volt itt kúttal. Az egyik épület a 13. század első felében már állt. A délkeleti pince zárófalában azonosították a 13. századi városfal egy részét.¹¹

Középkori tulajdonlástörténetének rekonstruálásához kevés forrásra támaszkodhatunk. Az újabb kutatások szerint a korábbi helyrajztörténeti adatok nagy része nem erre a telekre vonatkozott, hanem a Fortuna utcaira.¹² Kevés forrás áll rendelkezésre, kevés telektulajdonost ismerünk. Inkább csak a királyi udvar szomszédságában lévő telkekről maradt adat. 1354-ben Lajos király erősítette meg a Szécsényi Tamás országbíró örökösei közötti egyezséget, amely szerint Tamás özvegye, Anna egy házat kapott a domonkos kolostor szomszédságában. Azonban az oklevélből nem derül ki, hogy a domonkos kolostor melyik oldalán állt ez az épület.¹³ Esetleg mégis erre a telekre gyanakodhatunk, mert a kolostor déli oldalán lévőről tudjuk, hogy Mária királynő 1383-ban Szécsi Miklós nádornak adományozta. A telken kő- és faépületek álltak.¹⁴ A telekkönyvi összeírások adatai szerint 1696-ban és még 1754-ben is két részből állt a telek, amelyet csak 1771-ben egyesítettek.¹⁵ A környékbeli házakat jobbra iparosok birtokolták. Az utca neve az 1730-as években Joseph Gasse volt, a közelében lévő Szent József-bástya után. 1774-ben Sztatini Ferenc pozsonyi tanácsnok volt az ekkor már egyesített telken álló épület tulajdonosa. 1782-ben a telekösszeírásban emeletes háza szerepel, két konyhával, nyolc kisebb és egy nagyobb szobával, azon kívül nyolc lónak való istállóval.¹⁶ 1784-ben jelentős összegre, 20 883 aranyra becsülték az épület bővítésének költségét.¹⁷ 1789-ben Sztatini Ferenc budai polgármester volt. Az erődítés állapotának felmérésére készített, bizonytalan keltezésű rajzon U alakban beépült telek látható. Az U alak udvarba nyúló szárnyai eltérő méretűek.¹⁸ Az 1805-ben készült lakásösszeírásban még mindig Sztatini Ferenc az egymeletes ház tulajdonosa. Ekkor két tábornok lakta a házat. Az összeírás megjegyzésében szerepel, hogy a tervezett országgyűlés idején tíz személy elszálláso-

10 Lelőhely-azonosító: 52322., Magyar Nemzeti Múzeum, Régészeti Adattár: VII.80/1969., Ltsz.: 8842., KÖH 600/2663/2005. H. GyÜRKY Katalin: A domonkosok középkori kolostorának feltárása Budán. *Budapest Régiségei*, 24. 1976. 377–378; H. GyÜRKY Katalin: Buda településének kezdete a régészeti adatok alapján. *Archaeologiai Értesítő*, 99. 1972. 33.

11 H. GyÜRKY Katalin: *Táncsics Mihály u. 1.* Budapesti Történeti Múzeum, Régészeti Adattár, ltsz. 266–77. Megjelent: A Budapesti Történeti Múzeum leletmentései és ásatásai az 1966–1970. években. *Budapest Régiségei*, 23. 1973. 278.

12 VÉGH András: *Buda város középkori helyrajza*, I. (Monumenta Historica Budapestiensis, 15.) Budapest, Budapesti Történeti Múzeum, 1983. 73.

13 1354. IX. 19. VÉGH 1983 (ld. 12. j.). 268. 3.9.4.

14 Uo. 267. 3.9.3.

15 „No 225 (1696) – 229 (1754) – 163 (1771) – 192 (1786): Ain Haus in der

Juden gassen hat im gesicht 9 cl. 1 ½ sch., im Ruckhen 8 cl. an der rechten seithen 17 cl. 5 sch., und an der linckhen 17 cl. 2 sch. hat noch etwas von alten gemeüren. No 226 (1696) – 230 (1754) – 163 (1771) – 192 (1786): Ain Haus in der Juden gassen hat im gesicht 9 cl. 3 ½ sch., und im Ruckhen 8 cl. 1 ½ sch., an der rechten seithen 17 cl. 2 sch., und an der linckhen 17 cl. hat wenig von alten gemeür.“ NAGY Lajos: A budai Vár topográfija a XVII. század végén. *Tanulmányok Budapest Múltjából*, 18. 1971. 111.

16 „[...] in tractu: Super., cubicula: 8, culinas: 2, cameras: 1, pro lignis: 20, pro curribus: 2, stabula pro equis: 8, peritu a flor.: –, censitur a flor.: –, possunt aedificari: 10 Cubi cum accessoriis [...]” BORSOS László: Régi budai házösszeírások. *Tanulmányok Budapest Múltjából*, 19. 1972. 72. (l/4. melléklet).

17 Uo. II/3. Fr. v. Sztatini.

18 A budai vár és a környező város térképe. Hadtörténeti Intézet és Múzeum, G I h 68/2 (1787?).

5. Szepessy Sándor felmérési rajza 1922-ben a homlokzatról. Az építész az angol nagykövetség megbízásából tervezte meg az épület átalakítását. A felmérési rajz alapján azonosítható a mára elpusztult címerkép Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ, Tervtár, ltsz. R 10454

lására alkalmas.¹⁹ Az 1810-ben készített várostérképen az U alakú beépítés nyitott része a telek északi oldala.²⁰ Az 1824-ben készített rajz a temetőbe vezető útról Todten Gassénak nevezett utcában már négyzetes udvart körbefogó épületet mutat.²¹

A barokk palota legjellegzetesebb részlete, a díszes kőkeretes kapu, szerencsés módon átvészelte az évszázadokat (4. kép). Két oldalán az oszlopok felső részét hermák díszítik. Meztelen felsőtestű férfialakok fejük fölé emelt kézzel tartják a fölöttük csigába csavarodó, ívesen felfelé törő, majd az osztópárkány előtt hirtelen véget érő párkányokat. A volutás párkányszakaszok mindkét

oldalán fél oldalra dőlve egy-egy puttó helyezkedik el. A kaput 2000-ben restaurálták.²² Felületén sokféle javítás és kiegészítés nyomai láthatók. A többi részlethez képest a puttók szenvedték el a legtöbb károsodást. A jobb oldali az időjárás viszontagságai és elsősorban az ostrom pusztítása miatt szinte teljesen megsemmisült. A bal oldali jobb állapotban maradt meg, de ez is jelentős kiegészítésre szorult. Az elegánsan, jó arányokkal megoldott hermaszobrok tapasztalt szobrászról árulkodnak. A szobrok a középső akantuszlevelekkel díszített címerrel együtt a 18. század második felében készülhettek. Ma már nem látható a címerkép, még a

19 A földszinten öt utcai, öt udvari, az emeleten öt utcai, kilenc udvari szoba található. A földszinten három, az emeleten két konyha, a földszinten egy, az emeleten két kamra, két istálló, istállónként négy lónak, két kocsiszín, három-három kocsinak. Uo. 78. (III/5. melléklet).

20 Buda és Pest várostérképe 1810-ben. (Lipszky János) Hadtörténeti Intézet és Múzeum G I h 72.

21 Situations-Plan der Festung Ofen und der Wasserstadt à la vue angenommen. Blatt VIII. (1824) BFL Budapest térképeinek katalógusa 288.

22 Szűcs László: *Budapest I. Táncsics Mihály u. 1. Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal központi épületének kapuzatán végzett kőszobrász-restaurátori feladatok technológiai leírása*. Budapest, 2000. MÉM MDK, Tervtár, ltsz. D 47670.

6. a–b Az 1922-es átépítés után. A háború kitérősekor az egykori brit nagykövetség épülete a svájci alkonzul Carl Lutz rezidenciája volt Fortepan, no. 105765, 105755

nyomai is eltűntek, de egy 1922-ben készült homlokzatrajz alapján a 19. század végétől rendelkezésre álló archív fotókon a Pejacsevich család címere azonosítható.²³ A kapu kőkeretének restaurálása során, a címer tisztításakor kiderült, hogy a korábban a címerpajzson lévő plasztika az eredeti levésett címer helyére ragasztott kiegészítés volt. Azaz a Pejacsevich-címer a barokk plasztikához teljesen hozzáigazított, másodlagos elem. Erre az átalakításra már a 19. században kerülhetett sor. Az eredeti címer feltehetően Sztatini Ferenc címere lehetett, akit 1784-ben Franz von Sztatniként említenek.

Bécs legjelentősebb barokk épületeiben láthatunk atlaszokkal díszített kapukat, lépcsőházakat. Inspiráló lehetett a magyar vonatkozással bíró Johann Bernhard Fischer von Erlach tervei nyomán 1712-ben épült Trautson-palota Bécsben, amelyet Mária Terézia 1760-ban a magyar testőrségnek adományozott.²⁴ A Savoyai Jenő herceg megbízásából, Johann Lucas von Hildebrandt által 1721-ben tervezett Felső Belvedere épületét is hasonló atlaszok díszítik, ezeket Lorenzo Mattielli szobrász készítette. Bécs másik jelentős 18. századi szobrászművésze, Giovanni Giuliani készítette többek közt a szintén Savoyai Jenő számára, Fischer von Erlach és Hildebrandt által tervezett bécsi palota díszlépcsőházának szobrai is. A bécsi magyar kancellária épületének közelében az épített Lichtenstein család címere kapott helyet a hercegek városi palotájának portálja fölött. A budai

hermadíszes kapu szobrainak művészi minősége nem vetekedhet a bécsi rokon emlékek színvonalával, de messze megelőzi a győri Zichy-Meskő-palota, vagy a század derekán készült sümegi püspöki palota kapujának szobrászi minőségét.

A század kilencvenes éveiben már Piret de Bihain belga (vallon) bárói családé a palota. A család apró címere ott látható a kapun. 1920-ban az épület a Hatvany-Deutsch család tulajdonába került. 1922-ben a brit nagykövetség vásárolta meg. A követség megbízásából Szepessy Sándor építész felmérési rajzokat és fényképeket készített az épületről, így a neobarokk átalakítás előtti állapotról pontosabb képünk lehet (5. kép). Az épületet ekkor a brit nagykövetség igényeinek megfelelően jelentős mérték-

23 Szepessy Sándor rajza a barokk kapuról. Budapest, 1922. MÉM MDK, Tervtár, ltsz. R 10449; Felvétel a barokk kapuról. MÉM MDK, Fotótár, ltsz. 85435N.

24 1923-tól a Testőrpalotában működött a Collegium Hungaricum. 1963-ban a magyar állam az épületet eladta, és az intézményt a Hollandstrassén lévő panelházba költöztették, melyet 1998-ban Rajk László tervei alapján újjáépítettek fel.

7. Az épület az ostrom után: Carl Lutz a kertben
Fortepan, no. 105789

ben átépítették (6. a–b kép). Ekkor épült ki a második emelet, amely az Ibolya utcai homlokzaton neobarokk, középrizalítéként ható vázadíszes attikával bír. Ekkor épült a dunai homlokzat teraszos pavilonja is, melynek a mainál gazdagabb homlokzattagolásáról az ostrom utáni „romképeken” felfedezhető részletek tanúskodnak. Karakteressé tette az épületet a földszinten végig megjelenő míves ablakrácsok sora. Az ostrom során jelentős kárt szenvedett épületet a brit nagykövetség újjá kívánta építeni. Erre azonban nem került sor: az épület 1965-ben állami tulajdonba került, védetté nyilvánították, majd az új funkció megtalálása után megkezdődött a helyreállítás.

A háború súlyos károkat okozott az épületben, az sokáig tető és nyílászárók nélkül állt. A Táncsics utcai homlokzaton a kaputól jobbra lévő homlokzat csaknem teljesen elpusztult, ugyanakkor az Ibolya utcai homlokzat neobarokk átalakítása nagyrészt megmaradt. Az 1960-as évek elején az akkor már tizenöt éve romosan álló épületet a brit nagykövetség teljesen újjá akarta építeni. A tervezett átépítést az akkori műemlékvédelmi hivatal nem engedélyezte. Az angol nagykövetség így elállt szándékától (7. kép).

A háború pusztításaira adott válaszok Európa-szerte nagyon eltérők voltak: teljes rekonstrukció vagy modernizmus a két szélsőség. Lengyelországban vetődött fel legtragikusabb módon a régi városok, műemlékek újjászületésének kérdése. Társadalmi igényé vált az újjáépítés, akár egész városképek esetében. A németek is csatlakoztak ehhez. A minden vonatkozásában modern megoldások mellett Olaszország és Magyarország tört lándzsát. A műemlékvédelem újjáépített székháza új műemlékvédelmi programot jelentett meg. Kortárs építészeti elemek megjelenésének célja a műemlékekben a hamisság ellenében a hitelesség érzékeltetésének vágya volt, mert – az akkori elvek szerint – az arányok, a tömeg és a méretek figyelembevétele mellett az eltérő anyaghasználat és technológia nem konkurál a történeti részek esztétikai értékeivel. Az OMF-székház esetében a 18. századi, barokk állapotot visszaidéző rekonstrukció készült. Az Ibolya utcai homlokzaton így nem a neobarokk attikadíszes homlokzat, hanem archív

fotó alapján a 20. század eleji átalakítás előtti barokk állapot rekonstrukciója készült el. A neobarokk „télikeretet” megtartották, de a homlokzatát díszítő elemektől megfosztották, árkádíves nyílásait beüvegezték. Ugyanakkor a jellegzetes tömeg megmaradt, megőrizték a közlekedőrendszer logikáját. A konzolsorral alátámasztott, feltehetően a barokk építési periódusban nyitott, a századfordulón beüvegezett faszervezetes függőfolyosót nem rekonstruálták. Helyette alumíniummal burkolt vas- és üvegszerkezetes függönyfal épült, az így megnövelt tér az első emeleten körüljárható volt, egészen a 2000-es évek elejéig, az új tárgyaló megépüléséig. A barokk hagyománynak megfelelően következetes a terek, a szintek hierarchiája, amelyet a belsőépítészet, a berendezés minden részlete tükröz: a közös használatú, reprezentatív tereket márvánnyal burkolták, az irodákba egységes tervezésű irodabútorok kerültek. Mindennek megkoronázásaként az új funkcióhoz illeszkedő műalkotások készültek: a lefedett udvar északi falára Domanovszky Endre mozaikműve került, a főlépcső pihenőjének falán Thury Mária gobelinképe kapott helyet, a kertben Zákány Eszter és Orosz János alkotása látható.

A modern építészet beilleszkedése a történelmi környezetbe a műemlékvédelem örök dilemmája. A háború utáni időszakra általánosan jellemző módon az akkor közelmúltbeli neobarokk átalakítások eltávolításával a palota „eredeti”, barokk kori állapotát tárták fel és rekonstruálták a helyreállítás során. A lefedett alsó udvar és a fölötte kialakult, függönyfalakkal körbefogott, nyitott felső udvar a tetőtér ablakaival vitathatatlanul provokatív megoldást jelentett. Megértéséhez, elfogadásához csak a megismerésen keresztül vezet út. Az épületnek 2015-ben elkészültek a helyreállítási tervei. A tervezéshez építéstörténeti kutatás, értékleltár készült.²⁵ Az OMF-korszak műemlék-helyreállításainak sok vitatott eredménye között biztosan követésre méltó a kutatás felkarolása. Ennek köszönhető, hogy a történeti épületek megismerésének „műemlékes” módjai általánosan elismert és használt módszerré váltak. Ezek nélkül lehetetlen volna a megismerésen, az épület megértésén alapuló műemlék-helyreállítás.

25 Az építészeti tervek készítője Hild-Csorba Bernadett. 2002-ben építéstörténeti dokumentációja, majd 2015-ben az értékleltára is elkészült.

Előbbihez lásd Nagy Veronika: *Budapest, Táncsics Mihály u. 1. Tudományos dokumentáció*. Budapest, 2002. MÉM MDK, Tervtár, ltsz. D 38908.